

УДК 37.06:37.011:364.62

ПРОБЛЕМИ ДОСТУПНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УКРАЇНІ

Шевчук Г.Й.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті розглянуто проблеми доступності вищої освіти для осіб з обмеженими можливостями здоров'я. Опрацьовано основні нормативно-правові акти України, що регулюють право осіб з особливими потребами на вищу освіту. Проаналізовано динаміку чисельності осіб з інвалідністю, які навчаються у вищих навчальних закладах України. Досліджено закордонний досвід створення необхідних умов для навчання таких категорій громадян. Запропоновано напрями розширення можливостей здобуття вищої освіти особами з особливими потребами.

Ключові слова: особи з особливими потребами, інвалідність, вища освіта, безбар'єрне середовище, інклюзивне навчання.

Постановка проблеми. У сучасних умовах здобуття вищої освіти особливо актуальним є питання організації навчального процесу для молоді з обмеженими можливостями здоров'я. На жаль, практика така, що особи з інвалідністю, починаючи з дитячого віку, часто не можуть через різні причини повною мірою і нарівні з однолітками реалізувати гарантоване право на освіту. Це є значною перешкодою на шляху їхньої інтеграції в соціальне середовище.

Вступивши до ЗВО, студенти-першокурсники з вадами здоров'я стикаються з проблемами адаптації до навчального процесу, безперешкодного відвідування занять, самореалізації, взаємодії з викладачами і одногрупниками. У зв'язку з недостатнім фінансуванням вищій навчальні заклади не можуть забезпечити навчання осіб з інвалідністю усіма необхідними умовами. Це стосується фізичної доступності і матеріально-технічної бази ЗВО, спеціальних програм підготовки з урахуванням психофізичного розвитку студентів, компетентності професорсько-викладацького складу. Таким чином, питання навчання осіб з інвалідністю потребує консолідації зусиль і держави, і громадськості, і самих вищих навчальних закладів.

Аналіз досліджень і публікацій. Реалізація права на освіту є запорукою успішної соціалізації й адаптації людини в житті, одним із найважливіших чинників працевлаштування та участі у всіх сферах життя суспільства. Доступності вищої освіти для осіб з особливими потребами та перспективам впровадження інклюзивного навчання присвячені праці Н. Ашиток, С. Ковтун, А. Колупаєвої, І. Малишевської, М. Чайковського й інших науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз літератури показує, що інклюзивна освіта здебільшого впроваджується в загальноосвітніх навчальних закладах. Лише в окремих українських закладах вищої освіти зроблені кроки на шляху інтеграції осіб з інвалідністю в освітнє середовище. Тож впровадження засад інклюзії у вищій освіті потребує додаткового вивчення, зокрема дослідження проблем, що стримують цей процес в Україні.

Метою статті є аналіз доступності ЗВО для осіб з особливими потребами, вивчення закордонного досвіду та перспектив розширення можливостей здобуття такими категоріями громадян вищої освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Освіта є однією з пріоритетних сфер соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства. Особи з функціональними обмеженнями є повноцінними членами суспільства й, як і всі інші люди, мають право реалізувати свій потенціал в тій сфері, що їм найбільше імпонує. Але, на жаль, вибір майбутньої професії людьми з особливими потребами ускладнюється багатьма причинами. Особи з інвалідністю, які виходять на ринок праці, часто є неконкурентоспроможними порівняно зі здоровими людьми, мають недостатню професійну і територіальну мобільність.

В Україні, як і в усьому світі, тривалий період домінувала «сегрегативна» модель здобуття освіти молоддю з інвалідністю, яка передбачала навчання цієї категорії громадян в спеціальних школах-інтернатах. Такий підхід позбавляв осіб з особливими потребами можливостей перебувати в звичайному оточенні, серед однолітків без вад здоров'я.

Упродовж останніх років за рекомендаціями ЮНЕСКО в багатьох країнах світу був змінений підхід до освіти інвалідів з «сегрегативної» на «інклюзивну» [1]. Така модель має на увазі організацію спільного навчання осіб з інвалідністю та без неї в навчальних закладах шляхом створення спеціальних умов (індивідуалізація й адаптація навчальних програм до потреб людей з обмеженими можливостями здоров'я, пристосування основного і додаткового навчального обладнання, забезпечення безбар'єрного середовища у ВНЗ).

Дослідження закордонного досвіду свідчить, що є дві моделі інклюзивного навчання: «співіснування» і «поглинання». У США здебільшого застосовується модель «поглинання», в якій порушений базовий принцип освітньої інтеграції – свобода вибору місця навчання. Більшість європейських країн (а також Японія) реалізують інший підхід – «співіснування», завдяки якому зберігаються основні ідеї освітньої інтеграції [2]. Цю модель доцільно було б втілити і в українській вищій освіті, створивши інклюзивні групи у ЗВО.

Прикладом успішної організації системи вищої освіти інвалідів є Німеччина. Розвинута законодавча база забезпечує доступ студентів і абітурієнтів до різних соціальних служб. На період навчання студенти з інвалідністю мають право вибрати собі особистого помічника або отримати грошові засоби для самостійного вибору асистен-

та [3]. Для того, щоб бажаючи продовжити здобувати освіту краще орієнтувалися в законодавчому забезпеченні власних прав і можливостей, в Німеччині передбачені спеціальні навчальні курси для людей з інвалідністю. Крім цього, навчальний заклад зобов'язаний надати вступнику з інвалідністю місце в гуртожитку або компенсувати витрати на проживання за умови, що сім'я не володіє достатнім рівнем доходу.

В Україні право на вищу освіту для громадян, зокрема й осіб з особливими потребами, закріплене в Конституції України, законах «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні» та ін. Отже, на законодавчому рівні в Україні визнане право інвалідів на освіту на основі рівності можливостей з іншими громадянами [4].

Незважаючи на те, що українське законодавство гарантує пільги для абітурієнтів з інвалідністю, низка факторів робить їхній вступ до вищу проблематичним. Так, законами «Про вищу освіту», «Про освіту» передбачено формування рівних умов для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів [5].

Принцип створення рівних можливостей для людей з інвалідністю в цьому контексті означає, що потреби всіх без винятку індивідуумів мають однакове значення, тому вони мають слугувати основою планування освітнього процесу. Однак насправді більшість університетів України не забезпечені навіть мінімальними умовами, необхідними для навчання осіб з інвалідністю. Це стосується архітектури будівель і аудиторій, дверних прорізів і сходів, меблів та обладнання, облаштування їдалень, бібліотек, санітарно-гігієнічних приміщень, відсутності ліфтів, кімнат відпочинку, медичних кабінетів тощо.

Територія освітньої організації повинна відповідати умовам безперешкодного, безпечного і зручного пересування маломобільних студентів. Потрібно забезпечити доступ до будівель і споруд, доступність шляхів руху, наявність засобів інформаційно-навігаційної підтримки, дублювання сходів пандусами або підйомними пристроями, контрастне фарбування дверей і сходів, виділення місць для паркування автотранспортних засобів інвалідів. Комплексна інформаційна система для орієнтації і навігації інвалідів в архітектурному просторі освітньої організації має включати візуальну, звукову і тактильну інформацію.

Для реконструкції приміщень ЗВО необхідно передбачити бюджетне фінансування, адже самостійно виші не в змозі своєчасно забезпечувати студентам з інвалідністю необхідні умови. Приватні заклади вищої освіти бюджетних коштів, наприклад на створення безбар'єрного середовища, не отримують. Чимало державних навчальних закладів займається створенням безбар'єрного середовища за рахунок власних коштів. Безумовно, ведеться робота у цьому напрямі, однак говорити про повсюдне створене безбар'єрне середовище передчасно.

У сучасних умовах в Україні спостерігається тенденція до зменшення чисельності осіб з інвалідністю, які здобувають вищу освіту. Це підтверджують дані Державної служби статистики України, опубліковані в статистичних збірниках «Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства» (табл. 1) [6].

Із даних табл. 1 помітно, що чисельність інвалідів у ВНЗ з 2013 року стала зменшуватися, як і загальна кількість студентів. Якщо у 2013-2014 навчальному році кількість студентів з інвалідністю складала 19573 особи, то в наступний період їхня чисельність зменшилась до 16417 (на більш ніж 16%). На початок 2015-2016 навчального року інвалідів серед здобувачів вищої освіти налічувалось 16090, з них 3887 – у ВНЗ I-II рівнів акредитації, 12203 – у ВНЗ III-IV рівнів акредитації.

Станом на 1 січня 2017 року, за даними щорічного статистичного бюлетеня Державної статистичної служби України, у вищих навчальних закладах навчалось 14 752 студентів з інвалідністю 3 них, 11 141 студентів навчалися в університетах, академіях, інститутах та 3 611 студентів – у коледжах, технікумах, училищах [7]. Найбільше їх навчалось у Дніпропетровській, Харківській областях та у м. Києві (не враховуючи дані з окупованих територій).

За даними Міністерства соціальної політики України, оприлюдненими в національній доповіді 2013 року «Про становище осіб з інвалідністю в Україні», МОН у 2006 році підписало угоду з Українським товариством глухих, відповідно до якої щороку встановлюється квота прийому осіб з інвалідністю (з вадами слуху) до вищих навчальних закладів. Зокрема, до таких ВНЗ, як Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Київський національний університет технологій та дизайну, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Національна металургійна академія України, Дніпропетровський коледж технологій та дизайну та ін. [8].

Таблиця 1

Динаміка чисельності інвалідів серед студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації за 2013-2016 рр.

№ з\п	Показник	2013/14 (на початок навчального року)	2014/15 (на початок навчального року)	2015/16 (на початок навчального року)
1	Чисельність інвалідів серед студентів ВНЗ, осіб	19573: 5036 – у ВНЗ I-II рівнів акредитації; 14537 – у ВНЗ III-IV рівнів акредитації	16417: 4244 – у ВНЗ I-II рівнів акредитації; 12173 – у ВНЗ III-IV рівнів акредитації	16090: 3887 – у ВНЗ I-II рівнів акредитації; 12203 – у ВНЗ III-IV рівнів акредитації
2	Загальна кількість студентів, тис. осіб	2052,7	1689,3	1605,3
3	Частка інвалідів від загальної кількості студентів, %	0,95	0,97	1,00

У цих ВНЗ створені умови для навчання таких категорій студентів. Зокрема, у Національному педагогічному університеті ім. М. П. Драгоманова супровід студентів з особливими освітніми потребами здійснюється фахівцями Інституту корекційної педагогіки і психології – структурного підрозділу зазначеного університету [8].

Враховуючи позитивний досвід роботи Національної металургійної академії України з навчання інвалідів по слуху і зору, в м. Дніпро створено Регіональний центр освіти інвалідів. Центр проводить спеціалізовану підготовку студентів, які мають порушення слуху та зору. Також тут навчаються призери дефлімпійських ігор, лауреати всеукраїнських і міжнародних спортивних змагань. За період роботи в цьому напрямі 120 студентів з сенсорними вадами отримали диплом бакалавра, 57 – спеціаліста, 7 – магістра [9].

Щороку обдарованим студентам з числа інвалідів, які найбільше відзначились у навчальній та науковій роботі та які навчаються за денною формою у ВНЗ III-IV рівнів акредитації за рахунок загального фонду державного або місцевих бюджетів, призначаються стипендії Кабінету Міністрів України. Так, на 2015-2016 навчальний рік академічні стипендії Кабміну були призначені 24 обдарованим студентам з числа інвалідів [10].

Одним із найбільш відомих вишів України, де здійснюється фахова підготовка інвалідів, є Відкритий Міжнародний університет розвитку людини «Україна» [8]. Університет «Україна» є вищим навчальним закладом інклюзивного типу, в якому разом зі здоровими студентами навчаються студенти I – III груп інвалідності з різними нозологіями захворювання (з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату тощо). Щорічно в університеті здобувають освіту близько 6% студентів з інвалідністю [11]. Студенти з особливими потребами навчаються разом зі своїми здоровими однолітками в інтегрованих групах – мікро-моделях соціального середовища. Для забезпечення рівного доступу таких студентів до навчання в університеті впроваджується система супроводу навчання, що включає новітні освітні технології, спеціальні методи підтримки й адаптивні технічні засоби.

Однак інклюзивне навчання студентів з інвалідністю впроваджується лише в окремих навчальних закладах. Здебільшого такий процес у вишах відбувається стихійно – завдяки зусиллям самих студентів, їхніх родичів, громадськості [12].

Можливість здобуття вищої освіти для осіб з інвалідністю тісно пов'язана з групою інвалідності, зі ступенем і видом порушення здоров'я (фізичні, психічні, інтелектуальні або сенсорні порушення). Зокрема, люди з інвалідністю за психічним профілем (психічні захворювання, захворювання нервової системи і аномалії розвитку) менше інших категорій залучені в освітній процес, тобто мають мінімальні можливості для здобуття вищої освіти.

Особи, які мають захворювання органів зору та слуху, в силу специфіки захворювань вельми обмежені в можливостях отримання інформації в звичайному розумінні. ВНЗ країни в мінімальному обсязі оснащені спеціальними засобами навчання і методиками, не мають в своєму штаті

викладачів, які пройшли спеціальну підготовку для роботи з цією категорією студентів. Оснащення освітнього процесу новими засобами навчання здійснюється для всього контингенту здобувачів освіти. Як правило, не встановлено окремих статей витрат на модернізацію спеціальних освітніх програм для осіб з вадами зору та слуху. Цей факт робить практично неможливим участь у навчальному процесі осіб з інвалідністю з порушеннями зору чи слуху, що порушує їхнє конституційне право на освіту.

У більшості ВНЗ не надається жодних програм перепідготовки або підвищення кваліфікації викладачів, які працюють з особливими студентами. Педагогічні кадри вишу повинні бути ознайомлені з психофізіологічними особливостями студентів з інвалідністю та враховувати їх під час організації освітнього процесу. З цією метою необхідне включення блоку дисциплін щодо здійснення інклюзивного освітнього процесу в програми підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних кадрів.

За необхідності та можливості фінансування в штат освітніх організацій доцільно ввести посади сурдопедагога, сурдоперекладача для забезпечення освітнього процесу студентів з порушенням слуху, тифлопедагога для забезпечення освітнього процесу студентів з порушенням зору.

На сайті освітньої організації повинен бути створений спеціальний розділ, який відображає наявність умов для навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я, що містить адаптовані для інвалідів програми підготовки з урахуванням різних нозологій, види і форми супроводу навчання, наявність спеціальних технічних і програмних засобів навчання, дистанційних освітніх технологій, наявність безбар'єрного середовища тощо.

Що стосується дистанційного навчання, то в чинному законодавстві дистанційна вища освіта розглядається як індивідуалізований процес здобуття освіти і здійснюється переважно з використанням сучасних комунікаційних та інформаційних технологій. Розвиток дистанційного навчання як форми не лише заочної, а й денної освіти, значно полегшив би її здобуття особами з особливими потребами, зокрема тими, що проживають у сільській місцевості.

Основною формою в дистанційному навчанні є індивідуальна форма навчання. Перевагою індивідуального навчання для осіб з обмеженими можливостями здоров'я є те, що воно дозволяє повністю індивідуалізувати зміст, методи і темпи навчальної діяльності, стежити за кожною дією при вирішенні конкретних завдань; вчасно вносити необхідні корективи і в діяльність студента-інваліда, і в роботу викладача. Дистанційне навчання також має забезпечувати можливості комунікацій не тільки з викладачем, а й з іншими студентами, співпрацю в процесі пізнавальної діяльності. Важливо проводити навчальні заходи, що сприяють згуртуванню групи, спрямовані на спільну роботу, обговорення, прийняття колективного рішення.

Ефективною формою проведення онлайн-занять є вебінари, які можуть бути використані для проведення віртуальних лекцій з можливістю взаємодії всіх учасників дистанційного навчання, проведення семінарів, виступи з допо-

відями та захисту виконаних робіт, проведення тренінгів, організації колективної роботи.

Однією з причин небажання молоді із захворюваннями кістково-м'язової та нервової системи підвищувати свій освітній рівень є потреба постійної сторонньої допомоги, складність в самостійному пересуванні та непристосованість навколишнього середовища.

Крім питань щодо створення безбар'єрного середовища в установах, залишається відкритим питання організації підвезення людей з інвалідністю до ВНЗ, а також недостатня кількість спеціального транспорту. Наприклад, у Білорусі передбачено надання транспортних послуг спеціальним автотранспортом «Соціальна служба» на безкоштовній основі для інвалідів 1-ї групи, інвалідів-візочників, дітей-інвалідів до 18 років. Таке рішення прийнято у межах Програми розвитку соціального обслуговування в м. Мінську. Зазначені транспортні послуги надаються переліченим категоріям осіб для забезпечення їхнього доставлення, зокрема в установи вищої освіти (для студентів на заочній, в т. ч. дистанційній, формі навчання), а також для транспортування інвалідів-візочників, які навчаються в цих закладах за денною формою навчання, не більше 2 разів на тиждень [13]. Надання таких послуг двічі на тиждень, безумно, недостатнє для повноцінної їхньої участі в процесі навчання. Однак такі транспортні опції для студентів значно полегшують фізичну доступність ВНЗ.

Доступність якісної вищої освіти знижується за відсутності так званої реабілітаційної компоненти вищої освіти, яка вимагає додаткових бюджетних коштів і повинна надаватися разом з освітніми послугами. Для багатьох студентів-інвалідів ситуація погіршується через низький економічний статус їхніх сімей, що виражається в недостатніх умовах домашньої підготовки, відсутності телефону, комп'ютера, електронної комунікації.

Для здійснення особистісного, індивідуалізованого соціального супроводу студентів з інвалідністю доцільно впроваджувати таку форму супроводу, як волонтерський рух серед студентства. Волонтерський рух не тільки сприяє соціалізації інвалідів, а й просуває решту студентів назустріч їм, розвиває процеси інтеграції в молодіжному середовищі, що обов'язково проявиться з позитивного боку і в майбутньому в суспільному житті.

У той же час організаційно-педагогічний супровід має бути направлений на контроль навчання студента з інвалідністю відповідно до графіка навчального процесу в умовах інклюзивного навчання. Організаційно-педагогічний супровід може включати: контроль за відвідуванням за-

нять; допомога в організації самостійної роботи в разі захворювання; організацію індивідуальних консультацій для тривало відсутніх студентів; контроль атестацій, складання залків, іспитів, ліквідації академічних заборгованостей; корекцію взаємодії викладач-студент в навчальному процесі; консультування викладачів і співробітників з психофізичних особливостей студентів з особливими потребами, корекцію ситуацій труднощів; інструктажі та семінари для викладачів, методистів тощо.

З огляду на вищезазначене, в Україні поступово впроваджується модель інтеграції осіб з інвалідністю в освітню сферу. Це відбувається шляхом індивідуалізації та адаптації навчальних планів (програм) до потреб і можливостей таких категорій громадян, пристосування навчального обладнання, підготовки професорсько-викладацького складу до роботи зі студентами з особливими потребами, забезпечення фізичної доступності навчальних корпусів тощо. Однак чимало аспектів досі залишаються невирішеними, зокрема через недостатнє фінансування.

Висновки і пропозиції. Підбиваючи підсумки, можна виділити наступні причини, що перешкоджають здобуттю вищої освіти молоддю з особливими потребами:

- стан здоров'я;
- потреба в постійному сторонньому догляді (невирішення питання їхнього супроводу);
- відсутність безбар'єрного середовища як на шляху від місця проживання до установи освіти, так і в самих навчальних корпусах;
- нетолерантне ставлення оточуючих до осіб з інвалідністю;
- відсутність системи дистанційного навчання, яка б відповідала якості денної форми навчання, що фінансується з бюджету;
- низький рівень мотивації до здобуття вищої освіти, оскільки людям з інвалідністю доводиться самостійно долати бар'єри для її отримання;
- нестача і/або відсутність допоміжних технологій і навчальних матеріалів;
- недостатня кількість кваліфікованого спеціалізованого персоналу (сурдоперекладачі, тьютори) тощо.

Централізовану допомогу в процесі навчання студенти з інвалідністю отримують далеко не завжди, і створення для них освітніх умов переважно залежить від зусиль сім'ї, іноді від приватної ініціативи однокурсників, професорсько-викладацького складу, адміністрації ЗВО. Важливо підтримувати їхнє прагнення до підвищення рівня знань і створити максимально комфортні умови, аби вони могли реалізувати своє конституційне право на освіту.

Список літератури:

1. Заир-Бек С. И., Сергеев Ю. Н., Беликов А. А. Доступность и качество высшего образования для инвалидов: миф или реалии? // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук – 2016. – Выпуск 10-2 – С. 105-108.
2. Ашиток А. Проблеми інклюзивної освіти в Україні // Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». – 2015. – Выпуск 1(33) – С. 4-11.
3. Гуркина О. А., Новикова Е. М. Зарубежный опыт социальной и образовательной инклюзии людей с ОВЗ на примере исследования высшего образования // Современная зарубежная психология. – 2014. – № 1. – С. 6-15.
4. Малишивська І. Право на вищу освіту осіб з особливими освітніми потребами та інвалідністю у законодавстві України // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2015. – № 2. – С. 27-34.

5. Про освіту: Закон від 05.09.2017 № 2145-VIII // Урядовий кур'єр. – 2017. – № 186.
6. Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства: статистичний збірник / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_zd_zb.htm.
7. Про стан виконання зобов'язань України за Конвенцією про права осіб з інвалідністю в галузі вищої освіти / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/.../informacziya-na-minsocz-shhodo-vikonannya-konvencziyi-pro>.
8. Про становище осіб з інвалідністю в Україні: національна доповідь / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category?cat_id=77042.
9. Регіональний центр освіти інвалідів Національної металургійної академії України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nmetau.edu.ua/ua/mfac/i2060>.
10. Про призначення персональних стипендій студентам вищих навчальних закладів: наказ Міністерства освіти і науки України від 30.10.2015 р. № 1124 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4579->.
11. Чайковський М. Вітчизняний досвід інтегрованого та інклюзивного навчання у системі вищої освіти // Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». – 2015. – Випуск 1(33) – С. 227-232.
12. Ковтун С. Інклюзія у вищій школі України: сучасний стан та перспективи // PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w CzŹstochowie. Seria: Pedagogika. – 2011. – Z. XX. – P. 137-145.
13. Право людей с инвалидностью на высшее образование в Республике Беларусь / [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.disright.org/ru/info/pravo-lyudey-s-invalidnostyu-na-vysshee-obrazovanie-v-respublike-belarus>.

Шевчук А.И.

Национальный университет «Львовская политехника»

ПРОБЛЕМЫ ДОСТУПНОСТИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ ЛИЦ С ОСОБЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье рассмотрены проблемы доступности высшего образования для лиц с ограниченными возможностями здоровья. Обработано основные нормативно-правовые акты Украины, регулирующие право лиц с особыми потребностями на высшее образование. Проанализирована динамика численности лиц с инвалидностью, которые учатся в высших учебных заведениях Украины. Исследован зарубежный опыт создания необходимых условий для обучения таких категорий граждан. Предложены направления расширения возможностей получения высшего образования лицами с особыми потребностями.

Ключевые слова: лица с особыми потребностями, инвалидность, высшее образование, безбарьерная среда, инклюзивное обучение.

Shevchuk A.Y.

National University «Lviv Polytechnic»

PROBLEMS AVAILABILITY OF HIGHER EDUCATION FOR PERSONS WITH DISABILITIES IN UKRAINE

Summary

The problems of availability of higher education for persons with limited health possibilities are considered in the article. The basic normative legal acts of Ukraine, which regulate a right for persons with disabilities on higher education, are worked out. The dynamics of quantity of persons with disability, who study in higher educational establishments of Ukraine, is analysed. Foreign experience of creation of necessary conditions for the studies of such categories of citizens is investigated. Directions of increasing opportunities of pursuing higher education by persons with disabilities are offered.

Keywords: persons with disabilities, invalidity, higher education, barrier-free environment, inclusive education.